

Остапенко Т. Г.,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної
діяльності підприємств
Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна*

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ПАРАДИГМИ НАНОЕКОНОМІКИ

Для визначення цивілізаційної парадигми наноекономіки необхідно окреслити вчення про порівняння і структуру парадигм різних типів, їх класифікацію. А. А. Мазаракі [3, с. 12–15] виділяє три типи парадигм: онтологічну, гносеологічну та аксіологічну. Онтологічна – буття є ціллію всієї цієї парадигми – віддзеркалює ґрунтовний пріоритет всієї еволюції економіки та наноекономіки. Гносеологічна парадигма (або парадигма пізнання) засвідчує гіпотетичну єдність аналізу для переважної більшості науковців в сфері економічної науки. Аксіологічна парадигма (ціннісна парадигма), у граничній формі – ідеології, визначає всесвітньо визнану систему цінностей, якої дотримується наноекономічна наука. Систему парадигм зображено на рис. 1.

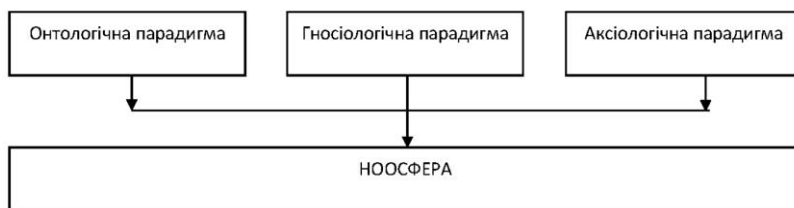

Рис. 1. Типи парадигм

У зв'язку з тим, що перший тип парадигм відображає буття, онтологічна парадигма включає такі її типи: глобальна парадигма, національна парадигма, наноекономічна парадигма. Це поділ парадигм буття в залежності від рівня розвитку економічного життя. Центральна ланка – це парадигма національної економіки. Центральною ланкою міжнародних економічних відносин є держава, і парадигма на її рівні вирішальною системою економічних законів і закономірностей.

Глобальна парадигма є новоутвореною категорією економічного розвитку людства. А наноекономічна парадигма є утворенням, що формується останнім часом і передбачає виділення такого суб'єкта як людина та його розвиток за різних економічних обставин.

Гносеологічна парадигма включає пізнання різних економічних процесів. До таких типів парадигм слід віднести інноваційну, маркетингову, управлінську, виробничу, сервісну та споживчу парадигми. Це парадигми, що визначаються процесом пізнання різних аспектів економічної дійсності. Інноваційна парадигма конструює набір послідовних відносин і понять, а також пояснює методи їх порівнянь з наноекономічною реальністю. Маркетингова парадигма є системою пізнання ринкової сфери виробництва [2]. Управлінська парадигма є сукупністю зв'язків щодо пізнання управління як єдиної системи. Виробнича парадигма – набір знань щодо принципів та функцій виробничого процесу на різних рівнях економічних реалій. Сервісна парадигма передбачає систему відносин стосовно побудови інфраструктури та знань щодо неї та системи надання різних типів послуг. І споживча парадигма, як система пізнання споживчих властивостей та попиту в рамках єдиного економічного рівня.

Аксіологічна парадигма передбачає виділення тихих парадигм, як капіталістична, соціалістична, монетаристська та демократична. Коли в основі певної парадигми покладено певну ідеологію.

Різні типи парадигм пов'язані між собою. Так, парадигми різних рівнів включають парадигми пізнання та різної ідеології. Сьогодні можливим є поєднання глобальної з наноекономічною парадигмою, коли всі системоутворювальні аспекти передбачають виділення людського чинника в рамках формування глобальної економіки [1]. А також усе це переплітається з розвитком національних економік, які пов'язуються із системою наднаціональних структур.

Томас Кун зауважував, що рухомою силою розвитку науки є люди, що утворюють наукове співтовариство, а не дещо, закладене в саму логіку розвитку науки. Різні автори зауважують, що необхідно б було відмовитися від соціально-економічних тлумачень і описати людську спільноту у біосферно-ноосферні процеси. Підкреслимо, що парадигми об'єднуються у більш складні єдності, до яких слід віднести ноосферу. Сукупність парадигм формує ноосферу з акцентом на соціальному та біологічному різноманітті життя та їх прояві в ноосферній економіці. Остання є, перш за все, інформаційно-мережевою економікою, в яку вплітається економіка окремих індивідуумів. Саме окремі особистості формують мережеву систему ноосфери. І по-друге, має бути врахований екологічний чинник, або чинник сталого розвитку, коли

поєднуються екологічний, соціальний та економічний фактори мережевого розвитку ноосфери.

Таким чином, методологія формування цивілізаційної парадигми наноекономіки передбачає визначення проблем і методів дослідження. До останніх віднесемо загальнонаукові та спеціальні. Такі парадигми існують у межах певних класифікацій: за онтологічним, гносеологічним та аксіоматичним принципом. Усі ці парадигми можуть бути об'єднані в межах ноосфери.

Список використаних джерел:

1. Дергачова В. В., Мусіна К. В. Міжнародний трансфер технологій як основа розвитку підприємства в умовах адаптації до процесів глобалізації. *Актуальні проблеми економіки та управління*. Київ : КПІ, 2016. № 10. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/66913> (дата звернення 15.07.2019).

2. Дудченко М. А. Інноваційно-технологічна відсталість України як фактор економічної дезінтеграції з Європейського простору. *Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 11. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3191/2866

3. Мазаракі А. А. Потенціал парадигмальних та концептуальних змін в економічній науці XXI століття. *Теоретико-методологічні трансформації економічної науки у XXI ст.: перспективи нової парадигми* : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28–29 травня 2019 р.). Київ : КНТЕУ, 2019. С. 12–15.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-85>

Сержан В. А.,
аспірант

*Інституту географії Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ НА ТЛІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Місто як історико-культурний, соціально-економічний і просторовий феномен споконвіку привертає увагу дослідників. Великі міста зосереджують у собі значну кількість людей, багатства і ресурсів, підприємств і видів діяльності, активно впливають на приміське середовище. Аспекти розвитку міст, міських мереж і міського